

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 6205/2020
21.01.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божицара Вујичића, председника већа, Весне Субић и Јелице Бојанић Керкез, чланова већа, у парници тужиле-противтужене АА из ..., ..., коју заступа пуномоћник Сања Ђокић, адвокат из ..., против туженог-противтужиоца ББ из ..., кога заступа пуномоћник Милан Калуђерски, адвокат из ..., ради измене одлуке о вршењу родитељског права, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 288/20 од 05.08.2020. године, у седници већа од 21.01.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж2 288/20 од 05.08.2020. године у делу којим је одбијена жалба туженог и потврђена пресуда Основног суда у Новом Саду П2 1300/2018 од 01.06.2020. године у ставу 1, 2, 3. и 5. изреке и пресуда Основног суда у Новом Саду П2 1300/2018 од 01.06.2020. године у ставу 1, 2, 3. и 5. изреке, па се у наведеном делу списи предмета враћају првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П2 1300/2018 од 01.06.2020. године, ставом 1, 2. и 3. изреке усвојен је тужбени захтев, измењен начин вршења родитељског права који је утврђен пресудом Основног суда у Новом Саду П2 1070/2017 од 02.11.2017. године на тај начин што су малолетни ВВ, рођен ...2007. године и ГГ, рођен ...2012. године поверени мајци АА рођеној1969. године на самостално вршење родитељског права са пребивалиштем деце на адреси мајке у Ставом 4. изреке је одлучено да ће отац ББ виђати малолетне ВВ и ГГ у току зимског и летњег расписта при чему ће увек имати могућност да се са децом чује путем интернета или на други начин. Ставом 5. изреке, обавезан је отац ББ да на име свог дела у издржавању малолетног ВВ плаћа 150 америчких долара у динарској противвредности, а на име законског издржавања малолетног ГГ износ од 130 америчких долара у динарској противвредности, укупно 280 америчких долара у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате, почев од 01.06.2020. године као дана доношења пресуде, па у будуће до 10. у месецу за текући месец и то преко мајке малолетне деце на рачун који ће она у ту сврху отворити. Ставом 6. изреке, обавезана је мајка АА да на име свог доприноса издржавању малолетних ДД и ЂЂ плаћа по 200 америчких долара, укупно 400 америчких долара све у динарској противвредности по средњем курсу НБС почев од 01.06.2020. године као дана доношења пресуде на рачун оца ББ који ће исти у ту сврху отворити, све до 10. у месецу за текући месец. Ставом 7. изреке, малолетни

ДД и ЂЂ у односу на које ће отац ББ наставити да врши самостално родитељско право ће виђати мајку и браћу за време летњег распуста у трајању од 45 дана по договору родитеља и деце. Ставом 8, 9. и 10. изреке, одлучено је о предлогу тужиље за одређивање привремене мере те су малолетни ВВ и ГГ поверени мајци на самостално вршење родитељског права до окончања поступка, а отац је обавезан да тужиљи достави документацију из школе за малолетног ВВ. Ставом 11. изреке, одбијен је противтужбени захтев туженог да се измени пресуда Основног суда у Новом Саду П2 1070/2017 од 02.11.2018. године на начин како је то наведено у том ставу изреке, а ставом 12. изреке одбијен је предлог туженог за одређивање привремене мере виђања малолетне деце. Ставом 13. изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 288/20 од 05.08.2020. године, жалба туженог је делимично усвојена, а делимично одбијена, па је пресуда Основног суда у Новом Саду П2 1300/2018 од 01.06.2020. године потврђена у делу којим је одлучено о захтеву за измену одлуке о вршењу родитељског права, децјем издржавању у делу којим је одређена привремена мера и у делу којим су одбијени противтужбени захтеви и предлог туженог за одређивање привремене мере а пресуда је укинута у делу којим је одлучено о начину одржавања личних односа малолетне деце са родитељима који не врше родитељско право и у делу одлуке о трошковима спора, те је у том делу предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење.

Против правноснажне другостепене пресуде, тужени је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП ("Службени гласник РС" бр. 72/11... 18/20) и члана 208. Породичног закона („Службени гласник РС“ број 18/2005) Врховни касациони суд је нашао да је ревизија туженог основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју овај суд пази по службеној дужности, а повреде поступка на које тужени указује у ревизији (члан 374. став 2. тач. 10. и 12. ЗПП) или не стоје или нису основ за изјављивање ревизије по члану 407. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, пресудом Основног суда у Новом Саду П2 1070/2017 од 02.11.2017. године разведен је брак парничних странака, а заједничка малолетна деца и то ДД рођен2004. године, ЂЂ рођен ...2006. године, ВВ рођен2007. године и ДД рођен ...2012. године су поверени на самостално вршење родитељског права оцу. Уређени су лични односи између малолетне деце и мајке, а тужиља је обавезана да доприноси издржавању малолетне деце у износу од 600 америчких долара до 15.08.2018. године, а од тада па у будуће по 1.000 долара укупно.

Тужиља у овој парници потражује да се та пресуда измени у погледу вршења родитељског права у односу на малолетне ВВ и ГГ на тај начин што би у односу на ова два малолетна детета убудуће било одређено да самостално родитељско право врши мајка, те да се у складу са тим уреди и питање законског издржавања и одржавања личних односа родитеља и деце.

У поступку је утврђено да је у браку парничних странака рођено четворо деце и то малолетни ДД 2004. године, малолетни ЂЂ 2006. године, малолетни ВВ 2007. године и малолетни ГГ 2012. године. Супружници су почев од 2003. године живели у ... до 2015. године када је тужилца по договору са туженим у сврху обнављања лиценце и налажења посла због лоше материјалне ситуације отишла у ... чија је држављанка заједно са најмалађим сином ГГ и тамо се радно ангажовала. Са троје старије деце личне односе је наставила да одржава редовно преко интернета а средином јуна 2018. године и преостало троје малолетне деце је уз писмену сагласност туженог отпутовало у ... у посету тужилци и брату, а у складу са уређеним моделом виђања. Средином августа 2018. године тужилца је обавестила туженог да ће двоје млађе деце ГГ и ВВ остати да живи са њом у ... јер је то њихова жеља, а да ће два старија детета вратити у Републику Србију. Сматрајући да тужилца није имала право да задржи двоје деце тужени је о томе обавестио Центар за социјални рад у Новом Саду, а поднео је против тужилце и кривичну пријаву. Тужени је поднео и захтев за враћање деце по Хашкој конвенцији о грађанскоправним аспектима отмице деце, а у том поступку су органи САД-а наредили тужилци да преда малолетне ГГ и ВВ туженом. У складу са одлуком надлежног органа тужени је 26.12.2018. године преузео децу у ... и вратио се са њима у Србију. Малолетна деца су наставила да комуницирају са мајком преко интернета, а тужени је у споразуму са тужилцом повукао кривичну пријаву против ње да би у мају 2019. године против тужилце поднео кривичну пријаву због неплаћања законског издржавања. Тужилца, која је рођена 1969. године је по занимању ... и по повратку у ... 2015. године успела је да нађе запослење у струци тако да је 2017. године приликом краћег боравка у Србији обавестила туженог да се неће трајно враћати у Србију. У априлу 2018. године купила је кућу у ... средствима из кредита који отплаћује месечно са 1.844 долара. Њена зарада износи 3.000 долара месечно, а радна задужења обично обавља у три дванаесточасовне смене седмично. Све време од повратка у ... са њом је живео најмлађи син ГГ кога је 2018. године уписала у предшколску установу, а те године малолетни ВВ је уписала у пети разред основне школе у ... Деца су ове установе похађале до септембра те године. Поред тога, деца су за време боравка у ... ангажована на разним рекреативним активностима и за то време су се у потпуности адаптирала на окружење. Кућа коју је тужилца купила у ... у држави ... налази се у мирном окружењу које је погодно за малолетну децу, близу је школа и пространа је. Месечне потребе малолетног ГГ износе око 240 долара односно 25.000,00 динара а малолетног ВВ око 300 долара односно 31.400,00 динара. Минимална сума издржавања је око 27.000,00 динара. Тужени је рођен 1971. године и по занимању је ... Повољног је имовног стања, стамбено збринут и радно ангажован, а месечно зарађује око 600 евра и додатне приходе има од имовине. Након иселењења тужилце у ... самостално се стара о малолетном ВВ, ЂЂ и ДД а мотивисан је да и даље врши родитељско право над свим синовима. Поседује одговарајуће родитељске капацитете. Малолетна деца странака имају држављанство ... и РС. Током поступка обављен је разговор запослених у Центру за социјални рад са малолетном децом и то ДД и ЂЂ који су изјавили да желе да и даље живе код оца а да са мајком остварују комуникацију преко интернета односно да код ње проводе летње распусте. Обојица су емотивно привржени и једном и другом родитељу. Центар за социјални рад је обавио разговор и са малолетним Константином и малолетним ГГ у ком су њих двојица истакли да би у будуће желели да живе са мајком. Малолетни ВВ је навео да је за мајку више везан да је она нежнији и брижнији родитељ, да се са њом боље разуме и осећа слободу какву не осећа код оца јер се плаши да му каже све што мисли. Малолетна деца су правилног психофизичког развоја, надпросечне интелигенције и уобичајених потреба за децу њиховог узраста.

Код напред утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је нашао да су испуњени законски услови за измену раније донете одлуке суда у погледу вршења родитељског права и то тако што ће самостално родитељско право у односу на двоје најмлађе малолетне деце – ВВ и ГГ, у будуће да врши мајка, док ће двоје старије деце остати код оца. У складу са овом изменом одлучено је и о законском издржавању и остваривању контаката односно виђању између малолетне деце и родитеља који не врши родитељско право. Другостепени суд је нашао да је правилна првостепена пресуда у погледу измене раније донете одлуке у вези вршења родитељског права као и у односу на законско издржавање, па је у том делу првостепена пресуда потврђена, док је иста укинута у делу којим је одлучено о начину одржавања личних односа малолетне деце и родитеља који не врше родитељско право.

Закључак нижестепених судова о испуњености услова за измену раније донете одлуке у погледу вршења родитељског права над малолетном децом те у складу са тим и у вези законског издржавања се за сада не може прихватити јер због погрешне примене материјалног права чињенично стање је остало непотпуно утврђено. Из пресуде Основног суда у Новом Саду П2 1070/2017 од 02.11.2017. године произилази да је питање вршења родитељског права у том поступку решено споразумно, дакле без одговарајућег учешћа и процене органа старатељства када се ради о најбољем интересу малолетне деце у вези вршења родитељског права. Међутим, правноснажношћу те пресуде произилази да је она у том тренутку испуњавала и услове везане за најбољи интерес деце, па је за измену те одлуке када се ради о вршењу родитељског права потребно утврдити које су се околности у међувремену промениле. При свему томе, свакако да је одлучујуће применити начело из члана 6. став 1. Породичног закона по коме је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета. Најбољи интерес малолетног детета у поступку суд утврђује брижљивом оценом свих изведених доказа при чему посебно место по члану 270. Породичног закона има налаз и стручно мишљење органа старатељства. Мишљење детета по члану 65. Породичног закона свакако има велики значај при чему по ставу 1. је нужно да је дете способно да формира своје мишљење и да то мишљење може слободно да изрази, а дете које је навршило 10 година живота по ставу 4. истог члана може слободно и непосредно да изрази своје мишљење у сваком судском и управном поступку у коме се одлучује о његовим правима. У конкретном случају, судском одлуком је измењена ранија пресуда у погледу вршења родитељског права и то када се ради о малолетној деци ВВ који је рођен 2007. године и ГГ који је рођен 2012. године, дакле једно дете је старије од 10 година, а друго није. Према извештају органа старатељства ова малолетна деца су изразила жељу да самостално родитељско право над њима убудуће врши мајка. Из извештаја органа старатељства у Новом Саду од 28.08.2019. године је наведено да је циљ тог разговора са малолетном децом не само да се прибави њихово мишљење о томе са којим родитељем желе да живе већ и да се процени да ли су у стању да формирају своје сопствено мишљење. Међутим, у том налазу орган старатељства није извршио овај други задатак односно није проценио да ли су малолетна деца способна да изразе своје мишљење при чему се констатује да се разговор са малолетном децом обавља лако, да се деца понашају слободно и опуштено. Имајући у виду значај који су нижестепени судови поклонили овом разговору са малолетном децом и њиховој жељи да у будуће самостално родитељско право над њима врши мајка било је неопходно да се орган старатељства изјасни и о њиховој способности да самостално формирају своје мишљење без обзира што постоји

констатација о надпросечној интелигенцији старијег детета. Исти орган старатељства се раније у поступку 18.09.2018. године изјашњавао о родитељском капацитету оца малолетне деце и у том погледу није било никаквих сметњи, а исти извештај постоји и о родитељским капацитетима мајке од одговарајућег органа из Сједињених Америчких Држава. Иако у конкретном случају у поступку учествују лица која имају и страно држављанство, а судови се у поступку нису позивали на Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља у поступку није дошло до повреда одредаба чл. 40. и 67. тог закона. У ситуацији када су малолетна деца живела у одређеном периоду заједно у истом месту основано тужени у ревизији инсистира на потреби да се орган старатељства изјасни и о евентуалним последицама по њихов будући правилан психофизички развој уколико би дошло до њиховог раздвајања на начин како се то тражи тужбом.

Све напред наведено су разлози због којих су нижестепене одлуке у поменутиим деловима морале бити укинуте на основу члана 416. став 2. ЗПП.

У поновном поступку првостепени суд ће прибавити допунско мишљење органа старатељства у односу на поменута спорна питања, а по потреби ће укључити и друге стручне институције посебно имајући у виду и накнадна мишљења стручњака која су достављена по окончању првостепеног поступка.

**Председник већа - судија
Божидар Вујичић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић